

gnież - dzisz w u - my - śle roz - ko - sze pra - wdzi - we. By - le cię tyl - ko

wspo - móc, by - le wspie - rać, nie żal żyć w nę - dzy, nie żal i u - mie - rać,

nie żal żyć w nę - dzy, nie żal i u - mie - rać.

1. Święta miłości kochanej Ojczyzny,
 czują cię tylko umysły poczciwe,
 dla ciebie zjadł smakują trucizny,
 dla ciebie więzy, pęta nie zelżywe.
 Kształcisz¹ kalectwo przez chwalebne blizny,
 gnieździsz w umyśle rozkosze prawdziwe.
 Byle cię tylko wspomóc, byle wspierać,
 nie żal żyć w nędzy, nie żal i umierać. (bis)

2. Wolności, której dobra nie docieka
 gmin jarzma zwykły, nikczemny i podły,
 cecho dusz wielkich, ozdobo człowieka,
 strumieniu boski, cnót zaszczycon źródły!
 Tyś tarczą twoich Polaków od wieka,
 z ciebie się pasmem szczęścia nasze wiodły.
 Większaś nad przemoc, a kto ciebie godny,
 pokruszył jarzma albo padł swobodny. (bis)

Polak nie sługa

Muzyka: Karol Kurpiński
Słowa: Jan Nepomucen Kamiński
Akompaniament: Antoni Szaliński

Umiarkowanie

mp

Po - lak nie słu - ga, nie zna co to pa - ny,
nie da się o - kuć prze-mo-cą w kaj - da - ny,
wol - -no - ścia ży - je, do wol-no - ści wzdy - cha,
bez niej jak kwia - tek bez wo-dy u - sy - cha. sy - cha.

1. 2.

1. *Polak nie sługa, nie zna co to pany,
nie da się okuć przemocą w kajdany,
wolnością żyje, do wolności wzdycha,
bez niej jak kwiatek bez wody usycha.*
2. *Siedzi w klateczce więziona ptaszyna,
że była wolną sobie przypomina,
a choć jej ptasznik daje dość żywności,
jednak przez szczeble wzdycha do wolności.*
3. *Siedź cicho ptaszku i ciesz się nadzieją,
że dni pogodne tobie zajaśnieją.
Masz mnóstwo braci — doczekasz-li chwili,
żeby ci wyjście z klatki ułatwili.*
4. *Tak Orzeł Biały uległy przemocy,
i pogwałcony od orła z północy,
jest przy nadziei, że wolność odzyska,
skoro mu chwila pomyślna zabłyśka.*
5. *Tak więc, rodacy! Wolności nam trzeba,
zamiarom naszym sprzyjać będą nieba,
nadejdzie chwila, chwila pożądana,
że zegną wrogi przed Polską kolana!*

Pierwotna wersja pieśni *Polak nie sługa* pochodzi, podobnie jak *Polonez rycerski*, z wodewilu *Zabobon czyli Krakowiacy i Górale* z muzyką Karola Kurpińskiego (1785–1857) i librettem Jana Nepomucena Kamińskiego (1777–1855). W wodewilu tym jest ona śpiewana w III akcie i rozpoczyna ją następująca zwrotka:

*Serce nie sługa, nie zna, co to pany,
nie da się okuć przemocą w kajdany.
Miłością żyje, w niej szuka rozkoszy,
bez niej usycha jak róża bez rosy.*

W pierwszych dniach Powstania Listopadowego, prawdopodobnie 3 grudnia 1830 roku, powstała nowa wersja tekstu, odpowiadająca patriotycznym nastrojom i dążeniom Polaków. Słowo „serce” zostało w niej zastąpione słowem „Polak”, a „miłość” „wolnością”. Pieśń z nową wersją tekstu *Polak nie sługa* zdobyła wielką popularność w czasie Powstania Listopadowego, wchodząc na stałe do repertuaru polskich śpiewów narodowych. Z czasem anonimowi autorzy dokonywali w jej tekście dalszych zmian i dopisywali nowe zwrotki. Pieśń ta występuje niekiedy pod tytułem *Śpiew powstania z dnia 3 grudnia 1830 roku* lub *Śpiew wolności*.

Cześć polskiej ziemi, cześć!

Muzyka: Stefan Surzyński

Słowa: Feliks Frankowski

Akompaniament: Antoni Szaliński

Uroczyście

The musical score is written in 4/4 time with a key signature of one sharp (F#). It consists of four systems of music, each with a vocal line and a piano accompaniment. The piano part is written in grand staff notation (treble and bass clefs). Dynamics include *f* (forte), *mf* (mezzo-forte), and *cresc.* (crescendo). The lyrics are in Polish and are placed below the vocal line.

f
Cześć pol - skiej zie - mi, cześć! Oj - czy - źnie na - szej
f

cześć! Cześć pol - skiej zie - mi cześć! Cześć Pol - sce,
mf *cresc.*
cześć! Kto się jej sy - nem zwie, w kim pol - ska
mf *cresc.*

f
du - sza wre, niech sta - nie w gro - nie tym pieśń chwa - ły wnieść!

*Cześć polskiej ziemi, cześć!
Ojczyźnie naszej cześć!
Cześć polskiej ziemi, cześć!
Cześć Polsce, cześć!*

*Kto się jej synem zowie,
w kim polska dusza wre,
niech stanie w gronie tym
pieśń chwały wznieść.*

Pieśń powstała w okresie Powstania Listopadowego. Autorem tekstu, który wówczas liczył 26 strof, jest Feliks Frankowski. Pierwotna melodia została zapożyczona z hymnu angielskiego. Pieśń ta była niezwykle popularna, zarówno w wojsku, jak i wśród ludności cywilnej. Jej żywotność nie zmalała w okresie powstaniowym.

W późniejszych latach nową melodię o charakterze fanfarowym do tych samych słów napisał Stefan Surzyński (1855–1919), organista, dyrygent, pedagog i kompozytor, autor licznych utworów chóralnych.

Mazurek Trzeciego Maja

Słowa: Rajnold Suchodolski
Akompaniament: Antoni Szaliński

Pogodnie

mp

Wi - taj, ma - jo - wa ju - trzen - ko, świec na - szej pol - skiej kra - i - nie,

u - czci - my cie - bie pio - sen - ką, któ - ra w ca - łej Pol - sce sły - nie.

f
Wi - taj Maj, Trze - ci Maj, u Po - la - ków bło - gi raj!

dim.
Wi - taj Maj, Trze - ci Maj, u Po - la - ków bło - gi raj!

dim.

1. *Witaj, majowa jutrzeńko,
świeć naszej polskiej krainie,
uczczymy cię piosenką,
która w całej Polsce słynie.*

*Witaj Maj, Trzeci Maj,
u Polaków błogi raj!* } (bis)

2. *Nierząd braci naszych cisnął,
gnuśność w ręku króla spała,
a wtem Trzeci Maj zabłysnął
i nasza Polska powstała.*

*Witaj Maj, Trzeci Maj,
wiwat wielki Kółtają!* } (bis)

3. *Ale chytróści gadzina
młot swój na nas gotowała,
z piekła rodem Katarzyna
Moskalami kraj zalała.*

*Choć kwitł piękny maj,
rozszarpano biedny kraj.* } (bis)

4. *Wtenczas Polak ze łzą w oku
smutkiem powłókł blade lice,
i Trzeciego Maja w roku
wspominał lubą rocznicę.*

*Wzdychał ciągle, Boże daj,
by zabłysnął Trzeci Maj!* } (bis)

Z wszystkich pieśni opiewających Konstytucję Trzeciego Maja (1791) największą popularność zdobył mazurek *Witaj, majowa jutrzeńko*. Jego melodia, przypisywana niekiedy Fryderykowi Chopinowi, została przejęta ze znanej pieśni *Nienawidzę was, próżniaki* do słów Stanisława Doliwy-Starzeńskiego, powstałej prawdopodobnie pod koniec lat trzydziestych XIX wieku. W czasie Powstania Listopadowego napisano do niej kilka nowych tekstów, spośród których najpowszechniej śpiewany był wiersz *Witaj, majowa jutrzeńko* Rajnolda Suchodolskiego (1804–1831).

Mazurek Trzeciego Maja należy do najbardziej żywotnych pieśni historycznych. Szczególną rolę spełnia on podczas obchodów rocznicowych upamiętniających ogłoszenie Konstytucji. Odbywają się one co roku 3 maja na Placu Zamkowym w Warszawie. Ceremoniał tych uroczystości przewiduje wykonanie *Mazurka* podczas podnoszenia flagi państwowej.